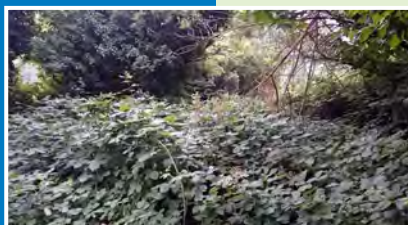

Natuur in het Hart van de Meern

Quick scan in het kader van natuurwetgeving

F.L.A. Brekelmans

Bureau Waardenburg bv
Ecologie & landschap

Natuur in het Hart van de Meern

Quick scan in het kader van de Flora- en faunawet

drs. F.L.A. Brekelmans

Status uitgave: eindrapport

Rapportnummer: 15-154
Projectnummer: 15-543
Datum uitgave: 10 augustus 2015
Foto's omslag: F.L.A. Brekelmans / Bureau Waardenburg bv
Projectleider: Drs. F.L.A. Brekelmans
Naam en adres opdrachtgever: Gemeente Utrecht
Postbus 8406, 3503 RK Utrecht
Referentie opdrachtgever: bestelling 5800007905
Akkoord voor uitgave: ir. E.J.F. de Boer

Paraaf:

Graag citeren als: Brekelmans, F.L.A.. 2015. Natuur in het Hart van de Meern. Quick scan in het kader van de Flora- en faunawet. Bureau Waardenburg Rapportnr. 15-154. Bureau Waardenburg, Culemborg.

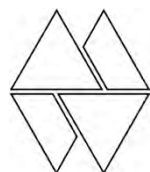
Trefwoorden: natuur, Utrecht, wetgeving, inrichting, beheer

Bureau Waardenburg bv is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Bureau Waardenburg bv. Opdrachtgever hierboven aangegeven vrijwaart Bureau Waardenburg bv voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

© Bureau Waardenburg bv / Gemeente Utrecht

Dit rapport is vervaardigd op verzoek van opdrachtgever en is zijn eigendom. Niets uit dit rapport mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, digitale kopie of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever hierboven aangegeven en Bureau Waardenburg bv, noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg bv is door CERTIKED gecertificeerd overeenkomstig ISO 9001:2008.

Bureau Waardenburg bv
Onderzoek en advies voor ecologie en landschap

Postbus 365 4100 AJ Culemborg
Telefoon 0345 51 27 10
info@buwa.nl www.buwa.nl

Voorwoord

In De Meern Noord ligt een terrein braak, waarvan de gemeente Utrecht eigenaar is. Voor het mogelijk maken van woningbouwontwikkeling wordt een bestemmingsplan opgesteld. In het verleden was op een deel van het terrein lpg tankstation Schmieman gevestigd. Kenmerk van het plan is realiseren van woningen en het behouden en versterken van het groen aan de rand van begraafplaats Oosterlengte.

Gemeente Utrecht heeft Bureau Waardenburg opdracht verstrekt om effecten, als gevolg van de voorgenomen werkzaamheden, op beschermde soorten in beeld te brengen.

Aan de totstandkoming van dit rapport werkten mee:

F.L.A. Brekelmans   projectleiding, rapportage

Genoemde persoon is door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is ISO gecertificeerd.

Vanuit Gemeente Utrecht werd de opdracht begeleid door de heer Hans Krüse. Wij danken hem voor de prettige samenwerking.

Inhoud

Voorwoord	3
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding en doel.....	7
1.2 Aanpak onderzoek.....	7
1.3 Verantwoording	8
2 Plangebied en ingreep.....	11
2.1 Het plangebied	11
2.2 De ingreep	12
3 Natuurwaarden in en rond het plangebied	15
3.1 Flora en fauna	15
3.2 Beschermde natuurgebieden	21
4 Effecten op natuurwaarden	23
4.1 Beschermde soorten.....	23
4.2 Beschermde natuurgebieden	26
5 Conclusies en aanbevelingen	27
5.1 Conclusies	27
5.2 Aanbevelingen.....	27
6 Literatuur.....	31

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

In De Meern Noord ligt een terrein braak, waarvan de gemeente Utrecht eigenaar is. Voor het mogelijk maken van woningbouwontwikkeling wordt een nieuw bestemmingsplan opgesteld. In het verleden was op een deel van het terrein Ipg tankstation Schmieman gevestigd. Kenmerk van het plan is realiseren van woningen en het behouden en versterken van het groen aan de rand van begraafplaats Oosterlengte.

In voorliggende rapportage wordt verslag gedaan van onderzoek naar de op en rond het terrein aanwezige natuurwaarden. De rapportage kan gebruikt worden voor de natuurparagraaf in het bestemmingsplan en vormt een eerste toets aan vigerende natuurwetgeving.

1.2 Aanpak onderzoek

Bij het vaststellen van het bestemmingsplan zal rekening moeten worden gehouden met het huidige voorkomen van beschermde soorten planten en dieren en beschermde natuurgebieden. De vragen of voor de uitvoering van het bestemmingsplan een vrijstelling geldt dan wel een ontheffing op grond van de Flora- en faunawet nodig is en zo ja, of deze ontheffing kan worden verleend, of komen in beginsel pas aan de orde in een procedure op grond van de Flora- en faunawet. Dat doet er niet aan af dat de raad het plan niet kan vaststellen indien en voor zover hij op voorhand in redelijkheid kan inzien dat de Flora- en faunawet aan de uitvoerbaarheid van het plan binnen de planperiode in de weg staat¹. Ten aanzien van door de Natuurbeschermingswet 1998 beschermde gebieden en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) geldt dat uitvoering van het bestemmingsplan niet mag leiden tot significant negatieve effecten op deze gebieden dan wel moet duidelijk zijn dat vergunning of toestemming van het bevoegd gezag verleend wordt.

Dit rapport beschrijft de effecten van het plan op beschermde planten en dieren en beschermde natuurgebieden. In dit rapport wordt ingegaan op de volgende vragen:

- Welke beschermde soorten planten en dieren en beschermde natuurgebieden komen mogelijk of zeker voor in de invloedssfeer van het plan?
- Welke effecten op beschermde soorten en beschermde natuurgebieden heeft de ingreep?
- Worden verbodsbepalingen van de Flora- en faunawet overtreden? Zo ja, welke en moet hiervoor ontheffing worden aangevraagd?
- Zijn er significant negatieve effecten te verwachten op beschermde natuurgebieden en dient daarvoor een vergunning aangevraagd te worden?

---

¹ Gebaseerd op diverse uitspraken van RvS, waaronder zaaknr. 201308884/1/R6

- Zijn er mogelijkheden voor mitigatie (vermindering) en compensatie van schade aan beschermde soorten en beschermde natuurgebieden?

Opdrachtgever heeft nadrukkelijk verzocht naast beschermde soorten ook een indruk te geven van de overige natuurwaarden en de in dat kader meest bijzondere locaties binnen het plangebied in beeld te brengen.

1.3 Verantwoording

Algemeen

De toetsing is een effectbepaling en -beoordeling op basis van de huidige aanwezigheid van beschermde soorten planten en dieren in het plangebied, de functie van het plangebied en de directe omgeving voor deze soorten en de voorgenomen ingreep. De toetsing is opgesteld op basis van het eenmalige veldonderzoek, de huidige ter beschikking staande kennis en inschattingen van deskundigen.

Veldonderzoek

Het plangebied is op 24 juli 2015 bezocht. Tijdens het terreinbezoek is zoveel mogelijk concrete informatie verzameld met betrekking tot de aan- of afwezigheid van beschermde soorten (zicht- en geluidswaarnemingen, sporenonderzoek naar de aanwezigheid van pootafdrukken, nesten, holen, uitwerpselen, haren, etc). Op basis van terreinkenmerken en expert judgement is beoordeeld of het terrein geschikt is voor de in de regio voorkomende beschermde soorten. Bij het onderzoek is gebruik gemaakt van een schepnet om een indicatie te krijgen van het voorkomen van vissen en amfibieën. Aanwezige bebouwing en bomen zijn extern en voor zover toegankelijk intern beoordeeld op aanwezigheid van (sporen van) vleermuizen.

Om een eerste indruk te krijgen van het belang van het plangebied voor vleermuizen is het veldbezoek van 24 juli gedeeltelijk in de avonduren uitgevoerd. Hierbij is gebruik gemaakt van een bat detector type Pettersson D240. Met name is gelet op het belang van het plangebied als verblijfplaats, foerageergebied en vliegroute. Hiervoor is tijdens schemering gepost op strategische locaties om van en naar het gebied vliegende vleermuizen vast te stellen. Vervolgens is het gebied meerdere keren doorgelopen om het belang als foerageergebied vast te stellen. De weersomstandigheden waren matig tot goed, met een temperatuur rond 20 graden Celsius, windkracht 3-4 en geen neerslag.

Bronnenonderzoek

Voor een actueel overzicht van beschermde soorten die in de regio voorkomen zijn online beschikbare bronnen geraadpleegd, waaronder de website www.telmee.nl. Daarnaast is, voor zover nodig, gebruik gemaakt van achtergronddocumentatie (zie literatuurlijst): Brekelmans *et al* 2010, Brekelmans & Spier 2013; Ravon Utrecht 2015.

Voor een overzicht van de in de omgeving van het plan gelegen beschermde natuurgebieden is de kaartendatabase van Provincie Utrecht geraadpleegd d.d. 23 juli

2015. Dit betrof de kaarten met daarop aangegeven de ligging van beschermde natuurmonumenten, Natura 2000 en de Ecologische Hoofdstructuur.

Het onderzoek is uitgevoerd door medewerkers van Bureau Waardenburg. Deze zijn door opleiding, werkervaring en zelfstudie gekwalificeerd voor de door hun uitgevoerde werkzaamheden. Het project is uitgevoerd volgens het kwaliteitshandboek van Bureau Waardenburg. Het kwaliteitsmanagementsysteem van Bureau Waardenburg is door Certiked ISO gecertificeerd overeenkomstig BRL 9990:2001 / ISO 9001:2008.

Bebouwing aan de zuidkant van het plangebied

Centraal gelegen grazige vegetaties

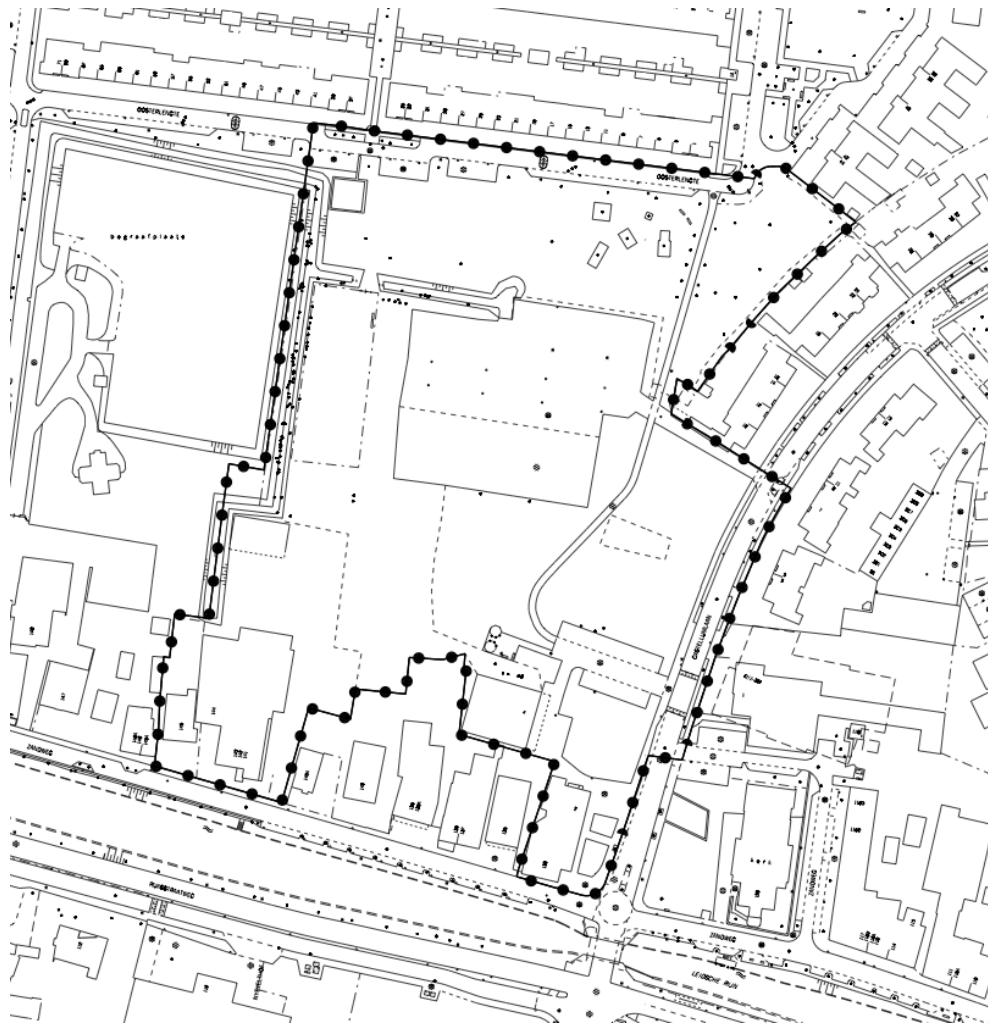

Braamstruwelen aan de westkant van het plangebied

2 Plangebied en ingreep

2.1 Het plangebied

Het plangebied is gelegen in De Meern in gemeente Utrecht. Het gebied wordt begrensd door de Oosterlengte aan de noordzijde, de Castellumlaan aan de oostzijde, de Leidsche Rijn aan de zuidzijde en een begraafplaats aan de westzijde. Het gebied heeft een omvang van ongeveer 2 hectare (Figuur 2.1).

Figuur 2.1 Begrenzing bestemmingsplangebied (bron: SPVE Gemeente Utrecht)

Figuur 2.2 Huidige functies in het plangebied (bron: SPVE Gemeente Utrecht)

Voor het gebied gelden momenteel twee bestemmingsplannen, te weten 't Weer (1992) en Vleuten-De Meern landelijk gebied (1982). Binnen deze bestemmingen zijn aan de zuidzijde de functies wonen, detailhandel, dienstverlening en horeca gesitueerd. Het grootste gedeelte van het terrein echter heeft de functie openbaar groen en recreatie. Aan de noord- en oostzijde liggen grote gazons, terwijl de westzijde dichter is begroeid met braamstruweel en bosschages. Centraal in het gebied ligt een betonnen vlakte, de restanten van de voormalige autogarage van Schmieman. In oktober 2013 zijn hier twee ondergrondse tanks opgegraven en is de vervuilde grond rondom de tanks afgegraven. Inmiddels is schone grond aangebracht en is het gesaneerde terrein ingezaaid met gras. Door dit gebied loopt een fiets-/wandelpad in noord-zuid richting.

2.2 De ingreep

Voorliggende rapportage is opgesteld in het kader van de actualisatie van het bestemmingsplan. De visie en uitgangspunten voor de met het bestemmingsplan mogelijk te maken ontwikkelingen zijn uitgewerkt in het Stedenbouwkundig Programma van Eisen Hart van de Meern Noord (Gemeente Utrecht 2014) en hieronder samengevat en geciteerd. In een concrete invulling van het terrein is nog niet voorzien.

Wat betreft functies en voorzieningen in het Hart van De Meern wordt ingezet op herstel en versterking van het authentieke en kleinschalige karakter. Nieuwbouw en functieverandering moet erop gericht zijn het dorpshart te onderscheiden van de functionele winkelcentra in de omgeving. De te ontwikkelen gebieden achter de

bestaande lintbebouwing lenen zich primair voor woningbouw als overgang naar de omliggende woonwijken.

Woongebied

De visie voor het nieuwe woongebied betreft behoud van het kleinschalige karakter aan de Zandweg, het behoud en versterken van het bestaande groen en het maken van nieuwe verbindingen naar de Leidsche Rijn. De sportschool aan de Castellumlaan 4 kan worden ingepast. De woonbuurt vormt in maat en schaal de overgang tussen het kleinschalige en individuele karakter van de lintbebouwing en het meer grootschalige en planmatige van de wijk 't Weer. De ruimtelijke opzet is zodanig dat er aantrekkelijke openbare verbindingen ontstaan met de omliggende woongebieden en groenzones.

Uit het SPVE: "Om te komen tot uitgangspunten voor bebouwing en openbare ruimte van de ontwikkellocaties is voor de locatie Castellumlaan-Oosterlengte een proefverkaveling gemaakt. De proefverkaveling geeft een indruk van een mogelijke invulling, maar is nadrukkelijk geen bouwplan. De proefverkaveling gaat uit van een ontspannen woonbuurt met circa 55 woningen. Het laat zien hoe de wand van het plein kan worden vormgegeven en hoe het karakter van de bebouwing langs de Castellumlaan wordt doorgezet. Ook laat deze verkaveling zien dat met nieuwe bebouwing en nieuwe routes de wijk 't Weer op een ontspannen manier met het hart van De Meern kan worden verbonden."

Figuur 2.3 Proefverkaveling (bron: SPVE Gemeente Utrecht)

Groenzone

Het benutten van de groene kwaliteiten van het gebied en het maken van een nieuw groene verbinding naar de Leidse Rijn zijn de hoofdpunten in de visie voor de groenzone begraafplaats/Oosterlengte. Deze zone krijgt een breedte van 25 meter en vormt een nieuwe recreatieve ontsluiting voor voetgangers tussen de Oosterlengte en de Leidsche Rijn. De zone langs de begraafplaats is bedoeld voor rustig extensief gebruik, de groenzone langs de Oosterlengte mag intensiever en actiever gebruikt worden. In de groenzone wordt de compensatie van het dempen van de sloot ten noorden van het Schmiemanterrein opgelost door de watergang aan de oostzijde van de begraafplaats te verbreden. Deze oever wordt natuurvriendelijk ingericht.

Figuur 2.4 Toekomstige groenzone (bron: SPVE Gemeente Utrecht)

3 Natuurwaarden in en rond het plangebied

3.1 Flora en fauna

In de Flora- en faunawet (AmvB art. 75²) worden drie beschermingsregimes onderscheiden. Voor soorten uit 'Tabel 1' geldt vrijstelling van verbodsbepalingen bij werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. Voor soorten van 'Tabel 2' ('overige beschermde soorten') of 'Tabel 3' ('strikt beschermde soorten') geldt geen vrijstelling en kan aanvraag van een ontheffing aan de orde zijn bij overtreding van verbodsbepalingen. In de tekst is per beschermde soort aangegeven in welke categorie deze is opgenomen.

Planten en vegetaties

In het plangebied is één beschermde soort vastgesteld: de brede wespenorchis. Deze algemeen in Utrecht voorkomende orchidee groeit in de ondergroei van de bosjes in de westelijke helft van het plangebied. De soort komt hier lokaal voor in hoge dichtheden, waarbij in het zuidelijk gelegen schietwilgenbos tot ongeveer 100 exemplaren zijn waargenomen. Brede wespenorchis is opgenomen in *Tabel 1* van AmvB art. 75 (zie boven). Andere beschermde soorten planten zijn niet vastgesteld.

De aanwezige begroeiing vormt een weerspiegeling van beheer en ondergrond. De intensief als **gazon** beheerde begroeiingen kenmerken zich door een beperkte soortendiversiteit. Tussen de grassen groeien laagblijvende kruiden als madelief, draadereprijs, grote weegbree, schijfkamille, witte klaver, kleine klaver en kleine ooievaarsbek. Deze vegetaties zijn arm aan structuur en eenvormig.

Op de verharde ondergrond van het voormalige tankstation is alleen begroeiing aanwezig in kieren en spleetjes. Hier vestigen zich **pioniers** en soorten die zich veelal niet kunnen handhaven onder het beheersregime van het omliggende gazon. Voorbeelden daarvan zijn grote waterweegbree, harig wilgenroosje, kantige basterwederik, zeegroene rus, hopklaver, vijfvingerkruid, Canadese fijnstraal, gewoon langbaardgras en kompassla. Het betreft algemene soorten die op de meeste braakliggende terreinen in Utrecht aangetroffen kunnen worden. Echte bijzonderheden zijn niet vastgesteld, de omvang van het niet begroeibare verharde oppervlakte leent zich daar ook niet voor. Een vermeldenswaardige soort is muurleeuwenbek, die is vastgesteld bij de bebouwing aan de zuidzijde van het plangebied.

Braamstruwelen zijn vooral aan de westzijde van het gebied dominant aanwezig. Het betreft hier begroeiing van de **dijkviltbraam**, een *exoot* die dichte en ondoordringbare begroeiingen maakt waarin andere planten geen kans maken. Door deze dominantie zijn begroeiingen van dijkviltbraam floristisch soortenarm. Aangezien de soort echter een lange bloeitijd heeft en rijkelijk bloeit, is dijkviltbraam zeer gewild onder insecten

² *Besluit houdende wijziging van een aantal algemene maatregelen van bestuur in verband met wijziging van artikel 75 van de Flora- en faunawet en enkele andere wijzigingen*. 23 februari 2005.

als bijen, hommels en zweefvliegen. Meestal gonst het boven de braam van de nectarzoekende insecten. Daarnaast kunnen ook tal van andere dieren van de beschutting gebruik maken, waaronder soorten als zwartkop, braamsluiper en egel.

Brede wespenorchis en kruidenrijke zoom

Pioniers tussen de kieren van voormalige garagevloer. Gelet op onder meer de aanwezigheid van grote waterweegbree en riet is onder de vloer kennelijk sprake van stagnatie van (regen)water.

Langs de rand van de gazons zijn **zomen** aanwezig met een door kruiden en ruigere grassen gedomineerde begroeiing. Hierin zijn soorten aanwezig als wilgenroosje, jakobskruid, boerenwormkruid, slipbladige ooievaarsbek, akkerdistel, rode klaver, gewone berenklauw, peen en gele morgenster. Deze begroeiing zijn rijk aan structuur en bieden leefgebied aan insecten. Mede door de hoeveelheid bloemdragende

soorten vormen de zomen het belangrijkste biotoop voor insecten in het plangebied. De zomen worden bedreigd door de excessieve groei van de dijkviltbraam.

De **sloot** centraal in het gebied en langs de westrand heeft een dicht kroosdek met onder meer veelwortelig kroos, klein kroos en bultkroos. Het water is door de aanwezigheid van een dichte sliblaag niet van belang voor (ondergedoken) waterplanten, met uitzondering van grof hoornblad. De oevers zijn veelal ruig begroeid met soorten als liesgras, gewone valeriaan, haagwinde, veldlathyrus, blauw glidkruid en lokaal wat riet.

Een deel van de **bosopslag**, gedomineerd door schietwilg, is spontaan. Ook soorten als zwarte els, boswilg, ruwe berk en enkele zomereiken hebben zich spontaan gevestigd. Onder met name de schietwilgen groeien lokaal veel brede wespenorchissen. De dijkviltbraam weet lokaal tot in het bos door te dringen, daarnaast groeit in de ondergroei ook dauwbraam.

Ongewervelden

Beschermde soorten ongewervelden zijn niet vastgesteld. Voor in de (ruime) omgeving voorkomende beschermde soorten, waaronder platte schijfhoren, groene glazenmaker en gevlekte witsnuitlibel, zijn geen geschikte biotopen aanwezig. Zwervende exemplaren van trekvlinders als rouwmantel of grote keizermantel kunnen niet worden uitgesloten, maar voor deze soorten is het gebied niet geschikt als leefgebied.

Tijdens het veldbezoek zijn diverse soorten insecten waargenomen. Het betreft algemeen voorkomende soorten van (braakliggende) groene terreinen in de stad. Voorbeelden zijn bruine sprinkhaan, kustsprinkhaan, en ratelaar (veldsprinkhaan), de vlinders klein koolwitje, boomblauwtje, bont zandoogje en dagpauwoog en de libellen watersnuffel, paardenbijter, gewone oeverlibel en platbuik. Daarnaast zijn onder meer honingbij, aardhommel, akkerhommel, blinde bij en pyamazweefvlieg vastgesteld.

Zonder uitzondering zijn de ongewervelden vastgesteld in en boven de wat ruigere en extensief beheerde begroeiing. De gazons, die het merendeel van het terrein beslaan, zijn voor deze insecten nagenoeg niet interessant.

Vissen

In de sloot in het plangebied is één vissoort gevangen; de tiendoornige stekelbaars. Dit kleine visje weet zich als een van de laatste soorten in dergelijke situaties te handhaven. De grote modderkruiper, die voorkomt in de omgeving en eveneens vaak te vinden is verlande en soortenarme wateren, kon niet worden vastgesteld. Voor andere in de omgeving voorkomende beschermde soorten, waaronder kleine modderkruiper en bittervoorn, is de sloot niet geschikt.

Amfibieën

Tijdens het veldbezoek zijn twee soorten amfibieën vastgesteld: kleine watersalamander en bruine kikker. Van de kleine watersalamander is een tiental larven gevangen in de sloot, die functioneert als voortplantingswater. Van de bruine kikker zijn tientallen juveniele exemplaren op de oever van de sloot vastgesteld. Beide soorten komen algemeen voor in Utrecht (Brekelmans & Spier 2013).

Uit de omgeving van het plangebied is een divers aantal soorten bekend, waaronder drie strikter beschermde soorten: de rugstreeppad, de kamsalamander en de heikikker. Voor deze drie soorten, die voorkomen in veenweidepolders en Haarzuilens buiten de rand van de bebouwde kom, is binnen het plangebied geen geschikt biotoop aanwezig. Hun voorkomen kan worden uitgesloten.

Het slootje in het plangebied kan naast vastgestelde soorten gebruikt worden als voortplantingswater door gewone pad, bastaardkikker en meerkikker. Aanwezigheid van deze algemeen voorkomende soorten is aannemelijk. De soorten dringen tot diep in stedelijk gebied door en stellen geen bijzonder hoge eisen aan hun leefomgeving. Bovendien biedt het plangebied zowel voortplantingsbiotoop als landbiotoop, dit laatste in de vorm van de aanwezige bosschages en ruige oeverbegroeiing.

Het slootje vormt leefgebied voor tiendoornige stekelbaars, kleine watersalamander en bruine kikker

Reptielen

Reptielen zijn niet vastgesteld. De enige in Utrecht in het wild voorkomende soort is de ringslang, die in dit deel van de gemeente niet (natuurlijk) voorkomt en beperkt is tot de oost- en noordrand van de stad. Zijn aanwezigheid kan hier worden uitgesloten.

Grondgebonden zoogdieren

Tijdens het veldbezoek zijn geen grondgebonden zoogdieren waargenomen. Op grond van de locatie en de inrichting zijn diverse algemene soorten te verwachten, waaronder egel, huisspitsmuis, bosspitsmuis en bosmuis. Strikter beschermde soorten, in Utrecht komen bijvoorbeeld eekhoorn, boommarter en waterspitsmuis voor, kunnen worden uitgesloten op grond van het ontbreken van geschikt leefgebied. Voor grotere en meer bijzondere soorten als haas, ree, bunzing en hermelijn is het gebied te klein en ligt het te geïsoleerd ten opzichte van omliggende groengebieden.

Vleermuizen

De beschrijving over mogelijk aanwezige functies is gebaseerd op een eenmalig veldbezoek en kenmerken van het gebied, kennis over de in Utrecht aanwezige soorten en een gemeentebreed onderzoek naar vleermuizen dat in 2015 in Utrecht is uitgevoerd.

verblijfplaatsen

Door het ontbreken van holten en scheuren in bomen kan aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen in bomen worden uitgesloten. In de bebouwing aan de zuidkant van het plangebied en omliggende bebouwing kunnen echter wel verblijfplaatsen van vleermuizen aanwezig zijn. Gelet op de aard van de bebouwing wordt hier specifiek de gewone dwergvleermuis verwacht, daarnaast is aanwezigheid mogelijk van laatvlieger, gewone grootoorvleermuis en ruige dwergvleermuis. De gebouwen kunnen jaarrond voor alle mogelijke verblijfsfuncties worden gebruikt. Het is gelet op de omvang van de gebouwen onwaarschijnlijk dat een massawinterverblijf aanwezig is. De aanwezigheid van verblijfplaatsen van andere soorten is niet aannemelijk.

Tijdens het eenmalige veldbezoek zijn geen indicaties verkregen dat vleermuizen gebruik maken van de bebouwing aan de zuidzijde van het gebied. Aangezien het onderzoek niet volgens protocol is uitgevoerd kunnen daar geen harde conclusie aan worden verbonden. De eerste vleermuizen zijn in de noordkant van het plangebied vastgesteld en kwamen aanvliegen uit noordelijke richting (van buiten plangebied). De kerk lijkt op grond van het ontbreken van waarnemingen niet in gebruik door (kolonies van) laatvlieger, gewone grootoorvleermuis of meervleermuis.

foerageergebied

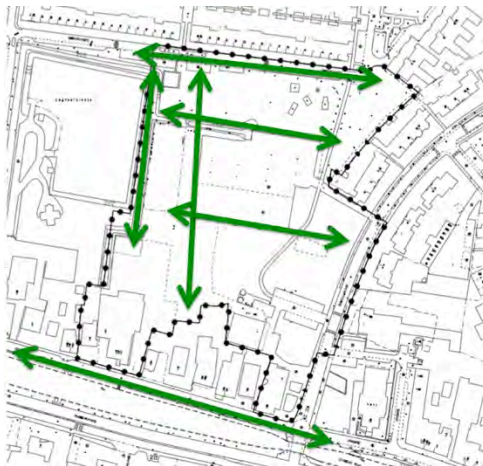
Tijdens het veldbezoek zijn ongeveer 10 tot 15 foeragerende gewone dwergvleermuizen in het plangebied vastgesteld. Het groene karakter en de aanwezigheid van zowel water als opgaande structuren maakt het plangebied zeer geschikt als foerageergebied voor vleermuizen. Vooral de randen van de opgaande vegetaties zijn door de beschutting en de hier aanwezige concentraties van insecten geschikt als foerageergebied. Dit maakt vooral de westelijke helft van het terrein, mede door de aanwezigheid van de watergang en het ontbreken van openbare verlichting, geschikt als foerageergebied. De aan de oostzijde gelegen graslanden zijn

door het relatief droge karakter en aard van de begroeiing minder interessant als foerageergebied.

vliegroutes

De meeste soorten vleermuizen – ook de soorten die hier verwacht worden – gebruiken opgaande structuren als vliegroute. De opgaande structuren aan de westelijke zijde van het terrein en de bomenrij langs de Leidsche Rijn en de Oosterlengte zijn geschikt om gebruik te worden te worden als vliegroute.

Figuur 3.1 Opgaande vegetatiestructuren binnen het plangebied die een functie als vliegroute voor vleermuizen kunnen hebben. De meest noordelijke pijl betreft de bomenrij langs de Oosterlengte.

Tijdens het veldbezoek is vastgesteld dat gewone dwergvleermuis vanuit de woonwijk ten noorden van het plangebied komen aanvliegen, waarbij ze de eikenrij langs de Oosterlengte passeren. Daarnaast zijn vanuit oostelijke richting twee gewone dwergvleermuizen vastgesteld die langs de bomenrij in de oostelijke helft het gebied binnenvlogen. Het gaat hier niet om grote aantallen.

Vogels met jaarrond beschermde nestplaats³

De aanwezige bomen zijn gecontroleerd op aanwezigheid van nesten (horsten) van uilen en roofvogels (categorie 4). Deze zijn niet vastgesteld, het intensieve gebruik van de omgeving maakt het gebied niet geschikt als broedgebied voor verstoringgevoelige soorten. Mogelijk zijn bomen op de begraafplaats, die meer in bosverband staan en bovendien veel rustiger gelegen, wel geschikt als broedlocatie voor relatief verstoringstolerante soorten als bosuil en sperwer. Wel zijn in het plangebied koolmees, pimpelmees en boomkruiper vastgesteld, soorten van categorie

³ Op grond van door het ministerie van LNV verstrekte handreikingen worden nesten van de volgende soorten als jaarrond beschermde nestplaatsen (categorie 4) beschouwd: boomvalk, buizerd, gierzwaluw, grote gele kwikstaart, havik, huismus, kerkuil, oehoe, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief, zwarte wouw. Daarnaast worden de nest van een groot aantal andere soorten als jaarrond beschermd beschouwd, indien in de directe omgeving geen alternatieven voorhanden zijn (categorie 5). Voorbeelden van die laatste categorie zijn koolmees, pimpelmees en grote bont specht.

4 (zie onder). De aanwezige bomen in het plangebied worden mogelijk door deze soorten gebruikt als broedlocatie.

Verrassend is de aanwezigheid van tenminste één broedgeval van de **huismus** in een kunstwerk in het plangebied: een paal vol vogelkastjes. Het is goed mogelijk dat meerdere paartjes van de vogelkastjes gebruik maken als nestplaats. Ook bij de bebouwing aan de zuidkant van het plangebied en in de naastgelegen woonwijk zijn tijdens het bezoek huismussen met territoriaal (nestindicerend) gedrag vastgesteld. De huismus is in dit deel van Utrecht nog een algemeen voorkomende broedvogel.

Nestlocatie huismus

3.2 Beschermd natuurgebieden

Ecologische hoofdstructuur

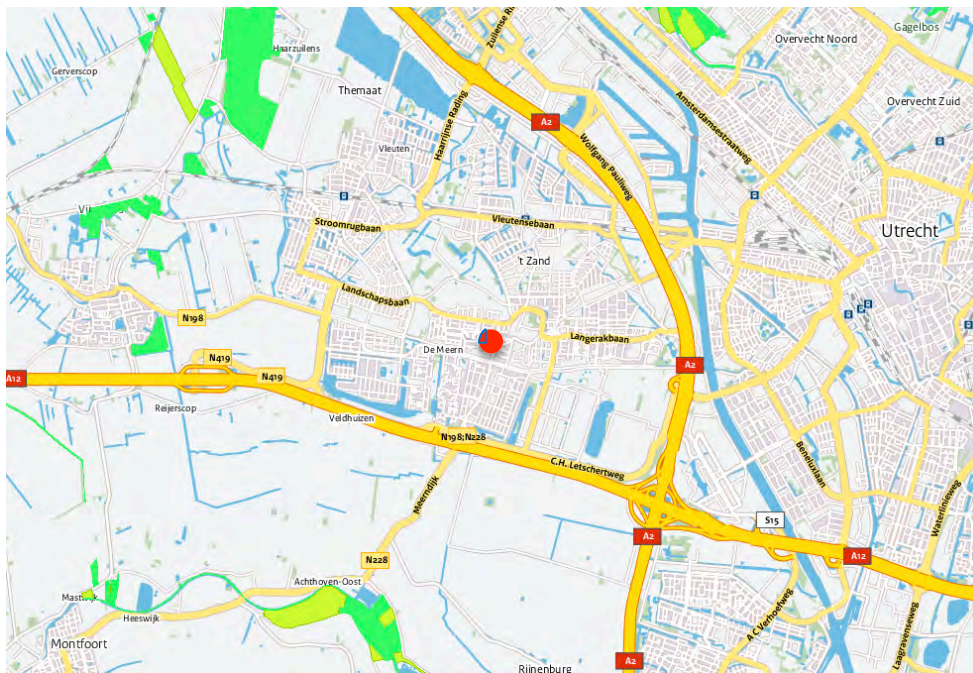
Het plangebied maakt geen onderdeel uit van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De EHS is gelegen in het buitengebied van Vleuten-De Meern, op een afstand van ruim vier kilometer van het plangebied. Dit betreft onder meer de gebieden Bijleveld en Haarzuilens.

Natuurbeschermingswet 1998

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van een beschermd natuurmonument of Natura 2000.

Het dichtstbij gelegen (4,5 km afstand) **beschermd natuurmonument** betreft Bijleveld aan de westkant van Vleuten, net ten zuiden van Haarzuilens. Dit betreft een klein schraalgrasland op (afgetiggelde) klei met een groot aantal bijzondere soorten planten, waaronder moeraswespenorchis en rietorchis.

Het dichtstbij gelegen **Natura 2000**-gebied betreft de Oostelijke Vechtplassen aan de noordzijde van Utrecht. De Oostelijk Vechtplassen betreft een omvangrijk gebied met veel bijzondere soorten en vegetaties, waaronder verlandingsvegetaties en trilvenen. De afstand van het plangebied tot dit gebied bedraagt ongeveer 7,6 km.

Figuur 3.2 Ligging plangebied (rode stip) ten opzichte van de Ecologische Hoofdstructuur (bron kaart: Provincie Utrecht).

Figuur 3.3 Ligging plangebied (rode stip) ten opzichte van beschermde natuurmonumenten (oranje) en Natura 2000 (groen) (bron kaart: Provincie Utrecht).

4 Effecten op natuurwaarden

4.1 Beschermden soorten

Voor het bepalen van de effecten van het nader op te stellen bestemmingsplan op beschermde soorten worden de volgende uitgangspunten, gebaseerd op de proefverkaveling van Figuur 2.3, gehanteerd:

- het midden en westelijke gedeelte wordt bestemd tot 'wonen', waardoor het daar aanwezige groen zal verdwijnen
- de groenstroken aan de noord- en westzijde krijgen een inrichting als park
- de sloot in het midden wordt gedempt, de sloot langs de begraafplaats wordt voorzien van een natuurvriendelijke oever
- de bomen langs de randen en in laanverband blijven behouden, de bomen in de bosschages en plantsoenen worden voor het grootste gedeelte gekapt.

Flora

De brede wespenorchis komt algemeen voor in Utrecht. Door het bebouwen van een deel van het terrein gaan mogelijk enkele groeiplaatsen verloren. Aangezien langs zowel de noord- als westrand een parkachtige groenstrook wordt gerealiseerd, is mogelijk dat de brede wespenorchis in het plangebied behouden blijft. De brede wespenorchis groeit in Utrecht voornamelijk in parken, bermen en plantsoenen.

Een negatief effect op de staat van de instandhouding van de lokale populatie kan worden uitgesloten, aangezien het aannemelijk is dat de soort ook in de toekomst nog in het plangebied zal voorkomen.

Amfibieën

De (mogelijk) in het plangebied voorkomende amfibieën komen algemeen voor in Utrecht. De watergang en de (bos)plantsoenen binnen het plangebied zijn de belangrijkste biotopen voor amfibieën, het te bebouwen gazon is voor amfibieën niet interessant. Aangezien het aanleggen van een brede natuurvriendelijke oever langs de bestaande watergang onderdeel uitmaakt van de visie en het naastgelegen groen onderdeel gaat uitmaken van de groenstrook, blijft functioneel leefgebied behouden. De uiteindelijke inrichting van de groenstrook en het beheer zijn mede bepalend voor welke soorten het gebied geschikt blijft en de dichtheden die zij kunnen bereiken.

Negatieve effecten op de staat van instandhouding van de gemeentelijke populatie kunnen, gelet op het algemeen voorkomen en de mogelijkheden in de toekomst, worden uitgesloten.

Grondgebonden zoogdieren

De mogelijk aanwezige soorten komen algemeen voor in Utrecht. Met de realisatie van een groenstrook blijft leefgebied behouden. De uiteindelijke inrichting van de groenstrook en het beheer zijn bepalend voor welke soorten het gebied geschikt blijft. Het behoud van enige dekking, bijvoorbeeld in de vorm van braamstruweel en het

laten aansluiten van deze structuren op de omgeving is gunstig voor bijvoorbeeld de egel. Aangezien de egel in geen enkel stadspark ontbreekt is het aannemelijk dat deze en de overige te verwachten soorten ook in de toekomst in de groenzone of nieuw te realiseren tuinen leefgebied zullen vinden.

Negatieve effecten op de staat van instandhouding van de gemeentelijke populatie kunnen, gelet op het algemeen voorkomen en de mogelijkheden in de toekomst, worden uitgesloten.

Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Op basis van het eenmalige veldbezoek kan geen uitsluitsel worden gegeven over de aanwezigheid van verblijfplaatsen in het plangebied. De kans op verblijfplaatsen in bomen wordt zeer klein geacht, maar er is een reële kans dat de gebouwen aan de zuidzijde van het plangebied worden gebruikt als verblijfplaats (kraam-, paar en/of winterverblijf. Voorafgaand aan eventuele sloop van deze gebouwen zal nader onderzoek naar vleermuizen moeten plaatsvinden. Indien verblijfplaatsen worden vastgesteld dienen maatregelen getroffen te worden om de functie te behouden of nieuw terug te brengen en kan ontheffing nodig zijn.

Gelet op het feit dat de bestemming voorziet in de nieuwbouw van woningen, neemt het potentiële aanbod van verblijfplaatsen in het plangebied toe. In deze nieuwbouw kunnen voorzieningen voor vleermuizen worden getroffen.

Negatieve effecten op verblijfplaatsen van vleermuizen zijn niet te verwachten indien:

- voorafgaand aan sloop van gebouwen nader onderzoek plaatsvindt naar de verblijfsfunctie van deze gebouwen voor vleermuizen
- eventueel vastgestelde verblijfsfuncties worden behouden of nieuw worden gerealiseerd binnen het plangebied.
- in nieuwbouw – ongeacht de uitkomsten van het vleermuisonderzoek – voorzieningen voor vleermuizen worden getroffen of een bouwstijl wordt toegepast die voor vleermuizen toegankelijke en geschikte ruimten oplevert.

Foerageergebied

Als gevolg van het plan wordt een groot gedeelte van het terrein bebouwd. Een gedeelte waar tijdens het eenmalige veldbezoek de meeste foeragerende dwergvleermuizen zijn vastgesteld, wordt ingericht als park en behoudt daarmee zijn functie als foerageergebied. Desalniettemin zal een deel van het huidige foerageergebied verloren gaan.

De omvang, de uiteindelijke inrichting en het beheer van het park zijn factoren die van invloed zijn op de kwaliteit van het foerageergebied. De huidige combinatie van door hoge bomen beschut en donker gelegen jachtlocaties en open (voedselrijk) water is voor de gewone dwergvleermuis zeer gunstig.

Op basis van het eenmalige veldbezoek en het feit dat de inrichting en beheer nog niet nader zijn uitgewerkt, kan onvoldoende worden beoordeeld wat het effect is op het foerageergebied van vleermuizen. Wel kan in het algemeen gesteld worden dat het effect minimaal is indien:

- de huidige opgaande begroeiing aan de westzijde van het plangebied wordt ingepast in het nieuwe plan
- de oppervlakte open water (sloot) niet afneemt
- het park natuurvriendelijk wordt ingericht (inheemse soorten) en niet te intensief wordt beheerd, waarbij ruimte wordt gelaten voor natuurlijke processen (successie)
- verharding minimaal wordt toegepast.

Met het inpassen van bestaande opgaande structuren blijft het gebied voor vleermuizen functioneel als foerageergebied

Vliegroutes

Tijdens het eenmalige veldbezoek is vastgesteld dat de aanwezige dwergvleermuizen gebruik maken van de bomenrijen en opgaande beplantingen als vliegroure, maar tegelijkertijd ook dwars over de open velden vlogen. Bij een plangebied van deze omvang, in een zeer structuurrijke omgeving, is vaak geen sprake van essentiële vliegroures, aangezien tal van alternatieven gebruikt kunnen worden.

De Leidsche Rijn is niet onderzocht: deze watergang kan een unieke functie als vliegroure vervullen voor watergebonden soorten als watervleermuis en meervleermuis. Ook de bomenrij langs de Leidsche Rijn kan door de aaneengesloten structuur een belangrijke functie als vliegroure vervullen. Deze structuren blijven echter behouden in het plan.

Vogels

Het verwijderen van het kunstwerk met nestkastjes leidt tot verlies van nestplaatsen voor de huismus. Hiervoor is formeel een ontheffing nodig. In de regel zijn in een ontheffing maatregelen opgenomen om de functionaliteit van het plangebied te behouden. In dit geval betreft dat het inbouwen van huismuskasten of –nestplaatsen in de nieuwbouw. Op grond daarvan kan een negatief effect op de huismus worden uitgesloten. Wanneer veel kasten worden ingebouwd is een positief effect mogelijk. Ook indien niet wordt voorzien in nieuwe nestplaatsen kunnen negatieve effecten op de lokale staat van instandhouding worden uitgesloten, gelet op de zeer beperkte functionaliteit van het plangebied voor de huismus.

Ten aanzien van alle soorten vogels geldt dat voorkomen moet worden dat broedende vogels worden verstoord. Hiervoor kan geen ontheffing worden verkregen. Een negatief effect op broedende vogels kan in dat geval worden uitgesloten.

4.2 Beschermde natuurgebieden

Ecologische Hoofdstructuur

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van de EHS en grenst niet aan een gebied waarin deze functie is bestemd. De EHS is gelegen op ruim vier kilometer afstand van het plangebied. Negatieve effecten op de EHS kunnen worden uitgesloten.

Natuurbeschermingswet 1998

Het plangebied maakt geen onderdeel uit van een beschermd natuurmonument of een Natura 2000 gebied. Het dichtstbij gelegen **beschermde natuurmonument** (Bijleveld) ligt op 4,5 km afstand, het dichtstbij gelegen **Natura 2000**-gebied betreft de Oostelijke Vechtplassen aan de noordzijde van Utrecht op ruim 7,5 km afstand.

Gelet op deze afstanden en de aard van de ingreep kunnen effecten op voorhand worden uitgesloten. De beperkte stikstofuitstoot en als gevolg daarvan additionele stikstofdepositie van het plan, samenhangend met huishoudelijke gebruik (verwarming) en verkeersbewegingen in de aanleg- en gebruiksfase, is op deze afstanden niet meer meetbaar en is in alle gevallen lager dan 0,051 mol N/ha/jaar.

5 Conclusies en aanbevelingen

5.1 Conclusies

Flora- en faunawet

In het plangebied zijn diverse soorten vastgesteld van Tabel 1 AMvB artikel 75 van de Flora- en faunawet. Voor deze soorten geldt dat de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor werkzaamheden die plaatsvinden in het kader van ruimtelijke ordening en inrichting en samenhangen met realisatie van het bestemmingsplan, geldt vrijstelling van verbodsbepalingen. De Flora- en faunawet staat uitvoering van het plan ten aanzien van deze soorten niet in de weg. Wel zal voorkomen moeten worden dat broedende vogels worden verstoord, aangezien daar geen ontheffing voor kan worden verleend.

Ten aanzien van vleermuizen geldt dat geen volledige effectbeoordeling kan worden gemaakt. Het is echter aannemelijk dat ontheffing kan worden verleend dan wel geen negatieve effecten optreden indien:

- Voorafgaand aan sloop van gebouwen nader onderzoek volgens het vleermuisprotocol plaats vindt naar de functie voor vleermuizen
- De huidige opgaande begroeiing in het plangebied zoveel mogelijk blijft behouden (zie aanbevelingen).

Natuurbeschermingswet 1998

Het plan leidt niet tot negatieve effecten op beschermde natuurgebieden. Het aanvragen van een vergunning wordt dan ook niet nodig geacht.

EHS

Het bestemmingsplan is gelegen buiten de EHS. Het uitvoeren van een 'Nee, tenzij-onderzoek' is niet nodig en effecten op de EHS als gevolg van het bestemmingsplan kunnen worden uitgesloten.

5.2 Aanbevelingen

Algemeen

De Meern vormt een vrij dicht bebouwde woonkern. Groen is voornamelijk aanwezig in de vorm van begroeiing in particuliere tuinen en boombeplanting langs wegen. De kleine parkjes in De Meern zijn veelal traditioneel ingericht en beheerd, waarbij gazons en plantsoenen de belangrijkste dragers van het groen zijn.

De groenstrook langs de Oosterlengte is een voorbeeld van traditioneel en weinig creatief groenbeheer: een kort geschoren gazon. Dergelijke groenstructuren worden hooguit als hondenuitloop en incidenteel als trapveldje gebruikt, maar hebben verder geen enkele meerwaarde vanuit sociaal of ecologisch oogpunt. Gebruikers worden door de afwezigheid van een padenstructuur en uitdagende groenelementen niet

'geprikkeld' om in het groen te verblijven en voor flora en fauna is hier vrijwel niets te halen. Het is een vorm van betekenisloos groen en het heeft daardoor geen ondersteunende werking voor de buurt, de speeltuin daargelaten.

Soortenarme vegetatie

Natuurlijke successie: bij wegvallen van de beheer eisen gewone vlier en wilgenroosje hun plekje op. Zowel biodiversiteit als sierwaarde nemen toe.

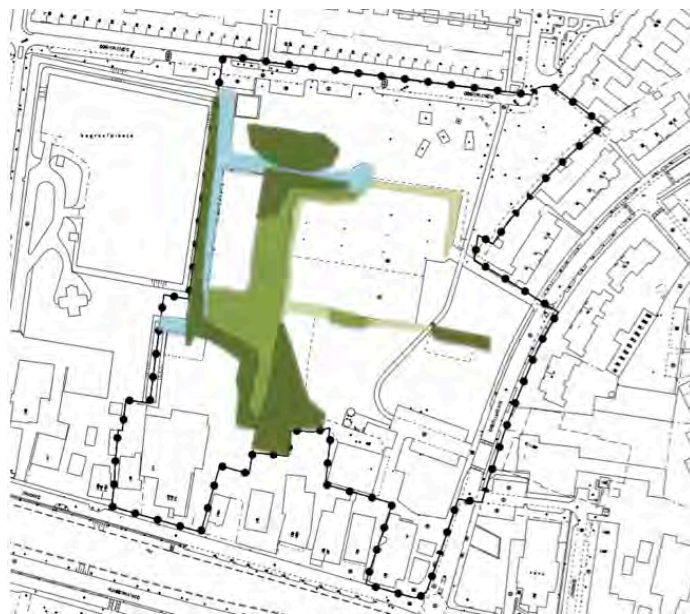
Soortenrijke zoomvegetatie

Het andere uiterste is ook in het gebied aanwezig: spontane en niet beheerde begroeiing in de vorm van braamstruweel en zomen. Dit groen is door het natuurlijke karakter met een grote diversiteit aan structuur en soorten van groot belang voor flora en fauna en vormt een 'biodiversiteitshotspot' in het centrum van De Meern. De gebruiksvriendelijkheid van dit groen is echter zeer beperkt, niet in de eerste plaats door de slechte en vooral pijnlijke toegankelijkheid van het braamstruweel. Dat is voor de vele bijen en hommels die op de bloesem afkomen echter geen probleem. De vele kilo's bramen die hier in de zomer geoogst kunnen worden zijn gelet op de huidige hype rond *urban agriculture* en *eten uit de natuur* daarentegen zeer welkom. De kruiden- en bloemrijke zomen zorgen daarnaast voor een hoge belevingswaarde en leiden af van het strakke en georganiseerde karakter van de omliggende woonwijken. Natuurlijk, avontuurlijk, toegankelijk en inspirerend groen is zowel vanuit ecologisch als sociaal oogpunt een verrijking voor de wijk.

In Figuur 5.1 worden de meest natuurlijke en soortenrijke vegetaties in het gebied schematisch weergegeven. Het betreft zonder uitzondering situaties die extensief of niet worden beheerd en waar natuurlijke processen de kans krijgen. Dergelijke vegetaties zijn in stedelijk gebied van belang voor een groot aantal soorten en scoren wat biodiversiteit betreft in het algemeen veel beter dan traditioneel beheerde groenstructuren.

Het huidige braamstruweel wordt gedomineerd door één exoot, de dijkviltbraam. Deze braam is in staat in korte termijn de vegetatie geheel te domineren. Weliswaar biedt de braam veel nectar aan (wilde) bijen, hommels, zweefvliegen en tal van andere insecten, een beheer gericht op terugdringen en intomen wordt toch aanbevolen.

Figuur 5.1 De natuurlijke (onbeheerde) situaties in het gebied; blauw: sloot met oevervegetatie; donkergroen: bos en bomen; midden groen: braamstruweel; lichtgroen: zoomvegetatie.

Vleermuizen, biodiversiteit en mensen

Door onvoldoende inzicht in het landschapsgebruik van het plangebied door vleermuizen kan het effect op vleermuizen niet goed worden bepaald. Het is echter mogelijk in de inrichting rekening te houden met de landschapseisen van vleermuizen, zodanig dat wordt voorkomen dat het plan leidt tot negatieve effecten op vleermuizen.

Een mogelijke inrichting waarin kansen worden benut voor vleermuizen en biodiversiteit en de belangrijkste groeiplaats van brede wespenorchis worden behouden is gevisualiseerd in Figuur 5.2 en is gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- **verlegging sloot:** de huidige sloot ligt sterk beschaduwd en wordt negatief beïnvloed door bladval. Door de sloot of watergang centraal in het parkje te leggen wordt het water beleefbaar voor wandelaars en wordt de kwaliteit van zowel water als oever vergroot
- **doorgaande opgaande structuren:** het verbinden van het parkje met de Leidsche Rijn middels een doorgaande bosstructuur versterkt ecologische relaties in en rond het plangebied en biedt een geleidende structuur aan vleermuizen en wandelaars.
- **schietwilgenbos:** het schietwilgenbos aan de zuidkant van het plangebied is een fraai voorbeeld van natuurlijke successie. Schietwilgen worden zelden aangeplant in stedelijk gebied, maar zijn waardevol voor veel inheemse soorten. Onder de schietwilg is een grote groeiplaats van de brede wespenorchis. Inpassing van deze bomen in het plan is een effectieve manier om biodiversiteit te behouden.
- **zomen en kruidenrijk hooiland:** door grazige vegetaties extensief te beheren neemt het aantal kruiden toe en bieden zij leefgebied aan veel soorten planten en dieren.

Figuur 5.2 Visualisatie mogelijke inrichting; blauw: sloot met oevervegetatie; donkergroen: bos en bomen; middengroen: (braam)struweel; licht groen: zoomvegetatie, kruidenrijk grasland; rood: wandelpad.

6 Literatuur

- Brekelmans, F.L.A, S. Vleeming, P.H.N. Boddeke, G.Hoefsloot, J. van Zundert & J.W. de Jong, 2010. Beschermde flora en fauna Utrecht. Een overzicht van beschermde soorten flora en fauna op basis van een gemeentebrede quickscan. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Brekelmans, F.L.A. & J.L. Spier, 2013. Poelen in Utrecht. Onderzoek naar het functioneren van 30 poelen in gemeente Utrecht. Bureau Waardenburg bv, Culemborg.
- Gemeente Utrecht, 2014. Stedenbouwkundig Programma van Eisen Hart van De Meern Noord. Gemeente Utrecht, Utrecht.
- Ravon Utrecht, 2015. Atlas herpetofauna provincie Utrecht. Ravon Utrecht.

Bureau Waardenburg bv

Onderzoek en advies voor ecologie & landschap

Postbus 365, 4100 AJ Culemborg

Telefoon 0345-512710, Fax 0345-519849

E-mail info@buwa.nl, www.buwa.nl